Albinas Kuncevičius

Rokantiškių piliavietės žvalgymo ir tvarkymo darbai

Rokantiškių piliavietė yra Vilniaus mieste, Naujojoje Vilnioje. Tai aukšta, iki 30 m aukščio, kalva, kurioje išliko buvusios mūrinės pilies liekanos. Rokantiškės - spėjama Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės dalinių kunigaikščių Alšėniškių tėvonija. Lietuvos metraštyje įrašyta legenda apie Rokantiškių įkūrimą šią pilį sieja su Alšėnų giminės pradžia. XVI a. pilies savininkai keitėsi ir ji kurį laiką priklausė Goštautams, kiek vėliau, nuo XVII a. pirmosios pusės, Rokantiškes valdė Pacai. Pilis buvo sugriauta karų su Rusija metu, 1655 m. rugpjūčio 7 d., ir po to nebeatstatyta.

1940 m. spalio 17 - lapkričio 6 d. piliavietę tyrinėjo Vilniaus miesto muziejus. Deja, tyrimų medžiaga ir tyrinėjimų ataskaita dingo. Šių tyrimų metu buvo iškastas apie 400 m^2 plotas ir ištirta viršutinė kultūrinio sluoksnio dalis, atkasta buvusių rūmų liekanų. Prasidėjus karui, tyrimai liko nebaigti, tirti plotai neužversti žemėmis. Buvusių rūmų sienos pamažu nyko ir iro, piliavietės aikštelė buvo iškasinėta įvairaus dydžio duobėmis, apžėlė krūmais ir medžiais. LKPC ir VU AK 1995 m. vasarą išvalė piliavietės aikštelę, nuvalė ir užfiksavo rūmų sienas, atliko fotogrametrinius apmatavimus.

Piliavietę iš Š ir ŠR supa Vilnios upės slėnis, iš V - gili dauba, o iš P pusės ji jungiasi su gretimomis kalvomis siauru ožnugariu. Piliavietės aikštelė netaisyklingo keturkampio formos. Jos ilgis Š-P kryptimi apie 50 m, plotis apie 40 m Š ir apie 15 m - R dalyje. Kalno šlaitai nuo Vilnios slėnio gana statūs, apie 30 m aukščio. Prie piliavietės aikštelės Š krašto R-V kryptimi dar iki kasinėjimų matėsi mūro siena. Tai buvusių rūmų Š siena. Į P nuo šios sienos, arba apie 10-13 m nuo aikštelės Š krašto, surasta kita, P to paties pastato siena. Atidengta apie 33 m ilgio Š ir apie 20 m ilgio P sienos dalis. Šių sienų storis apie 2 m. Tyrimų metu minėtų sienų fasadai nebuvo atkasinėjami, nes tai tik paspartintų jų nykimą. Nebuvo galimybės ir atkasti didesnį plotą buvusio pastato viduje. Tam reikia specialios technikos pašalinti iškastas žemes ir iš anksto būti pasiruošusiems atkastų mūrų konservavimui.

Tyrimų metu nustatyta, kad buvusieji rūmai turėjo bent tris aukštus: rūsius, pirmąjį ir antrąjį aukštus. Dabar aikštelės paviršiuje matomi mūrai - tai buvęs pirmasis rūmų aukštas. Kai kuriose sienos vietose pastebimi šio aukšto lubų skliautai ($H_{abs.}$ 198,4 m). Pirmame aukšte, atrodo, buvo bent keturios patalpos, kurias skyrė apie 1,5 m storio pertvarinės sienelės. Abiejose rūmų sienose pastebėtos buvusių švieslangių angos (Š sienoje buvo bent šeši tokie langai). Rūmų vidus, juos sugriovus, užverstas smulkiomis griuvenomis. Po pirmojo aukšto grindimis gylyje $H_{abs.}$ 195,8 m atsidengė buvusio rūsio (?) lubų skliautas. Ši rūmų dalis giliau neatkasinėta.

Rūmų sienos sumūrytos iš plytų ir gana stambių akmenų. Plytos gerai išdegtos, dauguma su braukais, jų dydžiai 27-29,5x15-16x6,5-9 cm. Sienos vidinė pusė labai apirusi, todėl mūrijimo technika liko neaiški. Griuvenose gana gausu plokščių čerpių nuolaužų (čerpės apie 40 cm ilgio ir apie 16-17 cm pločio). Tarp griuvenų surasta keramika ir vienas nedidelis plokštinio koklio fragmentas (centre - rutulio formos išgaubimas) datuojami XVII a.

Piliavietės V pakraštyje matosi buvusios gynybinės sienos likučiai. Prie šios sienos iškastas nedidelis šurfas (3x1 m) rodo, kad kultūrinis sluoksnis aikštelės pakraštyje yra apie 3 m storio. Po tyrimų buvusios rūmų sienos užpiltos žeme, aikštelė sutvarkyta.

Birutė Lisauskaitė

Archeologiniai tyrimai Trakų pusiasalio pilyje

1995 m. toliau vykdant Trakų pusiasalio pilies tyrimų programą, pradėti R pilies sienoje esančio vartų bokšto (žiemos vartų) tyrimai. Tyrimų metu buvo padarytas pilies kieme esančios bokšto dalies pjūvis. Ištirtas bendras 20 m^2 plotas.

Tyrimų metu buvo išskirti atskiri pusiasalio pilies gynybinių įrengimų statybos etapai.

Š ploto sienelės pjūvyje, t.y. bokšto viduje, buvo rastos supiltinio pylimo ankstyvųjų pilies gynybinių įtvirtinimų liekanos. Pylimas supiltas ant natūralaus, pirminio pusiasalio paviršiaus. Vėliau jo dalis, esanti į pilies kiemo pusę, buvo sunaikinta statant kažkokį pastatą, kurio grindiniai